

A NEM PÉNZÜGYI JELENTÉSTÉTEL SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON¹

Regulation of Non-Financial Reporting in Hungary

LIPPAI-MAKRA Edit, tanársegéd²

Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Pénzügyek és Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézete

Absztrakt

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok részére előírja, hogy a beszámolójuk részeként tegyenek közzé nem pénzügyi jelentést. Ebben a jelentésben ki kell térjenek a környezeti, társadalmi és etikai politikáikra, eredményeikre és kockázataikra. Jelen kutatásunk során vizsgáljuk a vonatkozó uniós és magyar jogszabályokat, valamint a fent említett rendeletben ajánlott nemzetközi beszámolási kereteket, mint például a GRI, IIRC, illetve az SASB. Célunk, hogy elméleti kereteket jelöljünk ki későbbi empirikus kutatásunkhoz, mely során, tartalomelemzési módszertant alkalmazva, azt fogjuk vizsgálni, hogy egyes magyar tőzsdei vállalkozások hogyan felelnek meg az Európai Unió rendeletnek.

Kulcsszavak: nem pénzügyi jelentések, 2014/95/EU irányelv, ESG információk
JEL kódok: M41

Abstract

Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council requires certain large companies and groups of companies to publish non-financial reports as part of their management reports. This report should address their environmental, social and ethical policies, results and risks. In the course of our present research, we examine the relevant EU and Hungarian legislation as well as the international reporting standards recommended in the above-mentioned regulation, such as the GRI, IIRC and SASB. Our aim is to provide a theoretical framework for our subsequent empirical research, during which, using a content analysis methodology, we will examine how certain Hungarian listed companies comply with the EU Directive.

Keywords: Non Financial Reporting, Directive 2014/95/EU, ESG information
JEL Codes: M41

1. Bevezetés

A vállalkozások beszámolási gyakorlata napjainkban hatalmas változásokon megy keresztül. Az elmúlt években tanúi lehettünk annak, hogy a pénzügyi beszámolás terén kialakult egy globális standard, amelyet a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) Alapítvány és a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) hozott létre. A nemzetközi pénzügyi

---

¹ A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

² makra.edit@eco.u-szeged.hu

beszámolási standardok használata lehetőséget nyújt a befektetőknek és a hitelezőknek, hogy összehasonlítsák a finanszírozást kereső cégek által szolgáltatott adatokat, továbbá lehetőséget teremt a tőkepiac szereplői által használt közös nyelv kialakítására. A legújabb trendek következtében azonban a vállalkozások új kihívásokkal szembesültek, mivel a nem pénzügyi jelentéseken keresztül közölt adatok iránti érdeklődés folyamatosan növekszik. Az érdekelt felek nemcsak a mérlegeket, az eredménykimutatásokat és a pénzügyi beszámolási paradigma alapján készített egyéb anyagokat veszik figyelembe, hanem kíváncsiak lettek a cégek működésének egyéb aspektusaira is, például a környezeti, társadalmi és irányítási kérdésekre. Az úgynevezett ESG (Environmental, Social, Governance) információkat tartalmazó nem pénzügyi jelentéseket a pénzügyi információk felhasználói is követik, elemzik. A fejlett adatszolgáltatási kultúrával rendelkező gazdaságokban sok cég rutinokat dolgozott ki a nem pénzügyi információk szolgáltatására. Más országokban, például Magyarországon, az ezen a területen tevékenykedő cégek száma továbbra is alacsonyabb. A KPMG által készített felmérés szerint (KPMG International, 2017, p. 17) a legnagyobb európai cégek 77% -a mutatja be a vállalati felelősségvállalási dokumentumokat, Kelet-Európa azonban elmarad Nyugat-Európától.

A nem pénzügyi beszámolás kényesebb kérdés, mivel ezen a területen a beszámolás egységesítése nem közelíti meg a pénzügyi beszámolás szintjét. A nem pénzügyi jelentések sok esetben önkéntes alapon készülnek, valamint számos ajánlás, standard, keretrendszer áll a vállalkozások rendelkezésére abban, hogy kialakítsák a nem pénzügyi beszámolási gyakorlatukat. Az adatok felhasználói számára azonban nehézséget jelent a nem pénzügyi jelentések formai és tartalmi sokszínűsége, mert nehezíti az összehasonlíthatóságot, ami egy fontos számviteli alapelv. A nem pénzügyi jelentések standardizálása felé vezető úton nagyon fontos lépése volt a 2014/95/EU irányelv (továbbiakban EI) közzététele, mely a 2017-es üzleti évtől kezdve nem pénzügyi jelentések közzétételét írja elő az Európai Unió egyes közérdeklődésre számot tartó nagyvállalkozás számára.

Jelen kutatásunk során vizsgáljuk a vonatkozó uniós és magyar jogszabályokat, valamint a fent említett rendeletben ajánlott egyes nemzetközi beszámolási rendszereket, mint például a GRI, IIRC, illetve az SASB. Célunk, hogy elméleti kereteket jelöljünk ki későbbi empirikus kutatásunkhoz, mely során, tartalomelemzési módszertant alkalmazva, azt fogjuk vizsgálni, hogy egyes magyar tőzsdei vállalkozások hogyan felelnek meg a szabályozásnak.

2. A nem pénzügyi jelentéstétel szabályozása az Európai Unióban, és hazánkban

Az alábbiakban bemutatjuk, a kapcsolódó Európai Uniós irányelvet, a hozzá kapcsolódó módszertani útmutatót, illetve ezen szabályok beépítését a magyar számviteli szabályozásba.

2.1. A nem pénzügyi jelentéstétel szabályozása az Európai Unióban

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok részére előírja, hogy a beszámolójuk részeként tegyenek közzé nem pénzügyi jelentést. Ebben a jelentésben ki kell térjenek a környezeti, társadalmi és etikai politikáikra, eredményeikre és kockázataikra. Az alábbiakban felsoroljuk, hogy mely dokumentumokon alapul az irányelv (Európai Parlament és Tanács 2014):

- 2013/34/EU irányelv: Pénzügyi kimutatásokról és beszámolókról
- Európai Parlament a 2013. február 6-i Vállalati társadalmi felelősségvállalás: elszámoltatható, átlátható és felelősségteljes üzleti magatartás, valamint fenntartható növekedés” állásfoglalás
- „Vállalati társadalmi felelősségvállalás: a társadalmi érdekek előmozdítása és a fenntartható és inkluzív fellendüléshez vezető út” című állásfoglalás

- Az ENSZ Rio +20 konferenciája „A jövő, amit akarunk” című zárónyilatkozatának 47. cikke
- 2013/36/EU irányelv: Hitelintézetek prudenciális felügyeletéről

A továbbiakban bemutatjuk, hogy melyek azok a fő vezérfonalak, melyek alapján az Európai Bizottság meghatározta, hogy milyen tényezőkről kell beszámolnia a vállalkozásoknak:

- a társadalmi és környezetvédelmi információk vállalkozások általi közzétételének fontosságát a fenntarthatósági kockázatok beazonosítása, továbbá a befektetői és fogyasztói bizalom növelése szempontjából.
- A nem pénzügyi információk közzététele a hosszú távú profitabilitásnak a társadalmi igazságossággal és a környezetvédelemmel való összekapcsolása révén valóban létfontosságú a fenntartható globális gazdaság felé való elmozdulás érdekében
- A nem pénzügyi információk közzététele segíti a vállalkozások teljesítményének és társadalomra gyakorolt hatásának mérését, nyomon követését és irányítását.
- A bizottság célja az irányelvvel az, hogy a vállalkozások fejlesszenek ki a legjobb gyakorlattal kapcsolatos modelleket, és mozdítsák elő a pénzügyi és nem pénzügyi információk integrálását szolgáló intézkedéseket, figyelembe véve a már létező keretekkel kapcsolatban szerzett tapasztalatokat.

2.1.1. Nem pénzügyi jelentéstételi keretrendszerek

Az irányelvben nem csak azt határozzák meg, hogy milyen főbb pontokon keresztül kell bemutatniuk tevékenységük társadalmi, környezeti és etikai hatásait, hanem azt is, hogy milyen nem pénzügyi beszámolási standardok alkalmazásával tehet eleget a vállalkozás ennek a beszámolási kötelezettségének. Az irányelvben és az iránymutatásban megjelölt ajánlott beszámolási standardok közül véleményünk szerint a legközismertebbek:

- az EMAS
- az ISO 26000
- a GRI (Global Reporting Initiative)
- az Integrált jelentés (Integrated Report framework)
- az SASB
- a CDP

Idowu és mtsai. (2016) egyes fent említett keretrendszereket hasonlították össze a nem pénzügyi jelentésekkel összefüggésben. Az EMAS, hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer, mely csak a környezetvédelmi szempontokat veszi figyelembe, nem tér ki a társadalmi aspektusokra (pl: korrupció). Véleményük szerint az ISO 26000 inkább iránymutatásokat tartalmaz a vállalkozások társadalmi - környezeti politikáinak kialakításával kapcsolatban, nem ad módszertani keretet a jelentés elkészítéséhez. A legtöbb vállalkozás által használt jelentési rendszer a GRI (KPMG International 2017). Az alábbiakban röviden bemutatunk egyes nemzetközi nem pénzügyi beszámolási keretrendszereket:

A GRI - Global Reporting Initiative³

A GRI a legtöbb vállalkozás által használt jelentési standard (KPMG International 2017) amelyet 1997-ben Hollandiában hoztak létre. A GRI abban segíti a szervezeteket, hogy hogyan tudnak átlátható módon beszámolni a fenntarthatósággal kapcsolatos olyan témákról, mint például a klíma változás, emberi jogok, irányítás (governance) és a társadalmi jólét. A GRI Fenntarthatósági Jelentés Standardokat úgy fejlesztették ki, hogy minden érdekelt csoport információ igényét figyelembe vették. 2016 októberében jelentek meg a legfrissebb GRI

³ <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx> Letöltve: 2019.09.30.

Standard, amely a korábbi, GRI G4 iránymutatásokra épül, azonban annál flexibilisebb a struktúrája, átláthatóbbak a követelményei, és egyszerűbb nyelvezetet használ. A legújabb GRI standardok lehetővé teszik a szervezeteknek, hogy ne csak a gazdasági, társadalmi, és környezeti hatásaikról számoljanak be, hanem láthatóvá tegyék a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásukat is.

SASB – Sustainability Accounting Standard Board⁴

Az SASB Foundation-t 2011-ben alapították, amelynek küldetése, hogy olyan ipárgspecifikus közzétételi standardokat dolgozzanak ki, melyek megkönnyítik a vállalatok és a befektetők közti kommunikációt az által, hogy standardizálják a szervezetek környezeti, társadalmi és irányítási információik közzétételét. Hiszen ezen információk fontosak a befektetők számára ahhoz, hogy befektetési döntéseiket megalapozottan hozhassák meg. Az ilyen információknak relevánsnak, megbízhatónak és globális alapon összehasonlíthatónak kell lenniük a vállalatok között. Az SASB standardjait leginkább az USA-ban alkalmazzák.

IR – Integrated Report⁵

Az International Integrated Reporting Council (IIRC) a szabályozók, befektetők, vállalatok, standard készítők, a számviteli szakma, az akadémiai szektor és az NGO-k globális koalíciója. A koalíció előmozdítja az értékteremtésről szóló kommunikációt, mint a vállalati jelentések fejlődésének következő lépését. Az IIRC küldetése, hogy integrált jelentéstételt és gondolkodást hozzon létre a mainstream üzleti gyakorlatban. Az IIRC elképzelése az, hogy a tőkeelosztást és a vállalati magatartást a pénzügyi stabilitás és a fenntartható fejlődés szélesebb céljaihoz igazítsa az integrált jelentésen, valamint az integrált gondolkodás kialakításán keresztül. A GRI és az IIRC (The International Integrated Reporting Council - Integrated Report Framework) Együttműködés mellett köteleződtek el annak érdekében, hogy a fenntarthatósági jelentések minél standardizáltabb formát öltsenek, így biztosítva, hogy az érdekeltek minél könnyebben össze tudják hasonlítani egyes vállalkozások jelentéseit.

CDP - Carbon Disclosure Project⁶

A CDP Global egy nemzetközi nonprofit szervezet, amely a CDP Worldwide Groupból és a CDP North America, Inc.-ből áll. A 2000-ben alapított szervezet volt az első olyan platform, amely összekapcsolta a környezeti integritást és a bizalmi kötelességet (fiduciary duty). Célja, hogy összeállítsa a világ legnagyobb, legátfogóbb adatbázisát a vállalkozások és a városok környezeti hatásairól annak érdekében, hogy információkkal segítsék a befektetőket, a vállalatokat, a városokat, valamint a nemzeti és nemzetek feletti szabályalkotókat, annak érdekében, hogy helyes döntéseket hozzanak a jelenben, hogy egy virágzó gazdaságot építsenek, amely hosszú távon fenntartható az emberiség és a bolygó számára. Arra ösztönzik a befektetőket, a vállalatokat és a városokat, hogy tegyenek lépéseket egy valóban fenntartható gazdaság felépítésére, környezeti hatásaik mérésével, megértésével, és közzétételével. A CDP szerint a klímaváltozással kapcsolatos információk közzététele hozzájárul az éghajlatváltozás és a környezeti károk negatív hatásainak csökkentéséhez. A szervezet egy globális környezeti közzétételi rendszert működtet. Minden évben több ezer vállalatot, várost, államot és régiót támogat az éghajlatváltozással, a vízbiztonsággal és az erdőirtással kapcsolatos kockázatok és lehetőségek mérésében és kezelésének érdekében. Mindezen tevékenységüket a széleskörű érintetti (befektetők, fogyasztók, állampolgárok) érdekek figyelembevételével teszik. A CDP egyik jelmondata az, hogy nem lehetsz hatással arra, amit nem tudsz mérni. Napjainkban több mint 7000 vállalat, több mint 620 város, és több mint 120 állam ill. régió szolgáltató önkéntesen adatot az éghajlatváltozással, a vízbiztonsággal és az erdőirtással kapcsolatos tevékenységeikről, hatásaikról a CDP-nek. A szervezet együttműködő partnere mind az IIRC-nek, GRI-nek, valamint az SASB-nek.

⁴ <https://www.sasb.org/governance/> Letöltve: 2019.09.30.

⁵ <https://integratedreporting.org/> Letöltve: 2019.09.30.

⁶ <https://www.cdp.net/en> Letöltve: 2019.09.30.

TCFD Task Force on Climate-related Financial Disclosures⁷

TCFD megalapítását 2015 októberében jelentették be. Az FSB (Financial Stability Board) éghajlattal kapcsolatos pénzügyi beszámolási munkacsoportja, mely az önkéntes, következetes éghajlati vonatkozású pénzügyi kockázatok közzétételének módszertani kidolgozását tűzte ki célul a befektetők, hitelezők, biztosítók és más érdekelt felek számára történő információszolgáltatás céljából. A munkacsoport vizsgálja az éghajlatváltozással kapcsolatos fizikai, felelősségvállalási és átmeneti kockázatokat, valamint azt, hogy milyen iparági sajátosságok vannak a pénzügyi közzétételben. A munkacsoport munkája és ajánlásai segítenek a vállalatoknak megérteni, hogy a pénzügyi piacok mit akarnak a nyilvánosságra hozataltól az éghajlatváltozás kockázatainak mérése és az azokra való reagálás érdekében, és arra ösztönzik a cégeket, hogy a közzétételt igazítsák a befektetők igényeihez.

A fent bemutatottak alapján láthatjuk, hogy bár hasonló témakörrel foglalkoznak, mégis más a fókuszuk. Más és más megközelítéseket alkalmaznak a témakörök prioritizálásakor, illetve más és más érdekelti csoportok információ igényét helyezik előtérbe. Talán ez utóbbi a CDP és a TCFD esetében a legszembetűnőbb, ugyanis a TCFD fókuszában egyértelműen a befektetők állnak, és a klímakockázatra mint lehetséges pénzügyi kockázatra tekintenek elsősorban. Ezzel szemben a CDP nem csak vállalatok, hanem városok és országok illetve régiók hatásait is vizsgálja a klímaváltozásra, a teljes érintetti kör tekintetében.

2.1.2. Módszertani útmutató

Az Európai Bizottság iránymutatása (Európai Bizottság, 2017) a nem pénzügyi beszámolókhöz, módszertani iránymutatást ad a nem pénzügyi információkkal kapcsolatos beszámolási kötelezettséghez. Az iránymutatás kiemeli, hogy, a nem pénzügyi beszámoló közzététele hozzájárul a vállalkozások stabilabb növekedéséhez, növeli a bizalmat az érdekeltek körében. A dokumentum a lehetséges érdekelteket a 9. oldalon sorolja fel. Érdekelteknek tekinthetők többek között a befektetők, a munkavállalók, a fogyasztók, a szállítók, az ügyfelek, a helyi közösségek, az állami hatóságok, a veszélyeztetett csoportok, a szociális partnerek, és a civil társadalom képviselői. Az iránymutatás kiemeli, hogy a vállalkozásoknak „olyan releváns és hasznos információkat kell közzétenniük, amelyek a fejlődésük, teljesítményük, helyzetük és tevékenységeik hatásának megértéséhez szükségesek (Európai Bizottság 2017, p. 2).” A Bizottság 21 nemzeti, uniós, illetve nemzetközi beszámolási keretet vizsgált meg az ajánlás összeállításához. Nevesíti többek közt, a már 2014/95/EU irányelvben is megjelölt, Globális jelentéstételi kezdeményezést (Global Reporting Initiative – GRI), a nemzetközi integrált beszámolási keretet (IIRC - Integrated Report Framework) az éghajlatváltozással kapcsolatos információk közzétételére vonatkozó normákkal foglalkozó testületet (Climate Disclosure Standards Board), a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet ISO 26000 standardját, valamint a fenntarthatósági beszámolási standardokkal foglalkozó testületet (Sustainability Accounting Standard Board).

Főbb elvek között kiemeli, hogy a vállalkozás tevékenységének hatásait, mind az előnyös, mind a hátrányos hatások tekintetében egyértelműen és elfogulatlanul be kell mutatni, hogy az érdekeltek valós képet kaphassanak a vállalkozásról. A vállalkozásoknak azokat a lényeges információkat kell bemutatniuk, melyek fontosak a fejlődésük, teljesítményük, helyzetük és hatásuk szempontjából. Az információk lényegességének szempontjából a következő tényezőket kell figyelembe venni:

- Üzleti modell, stratégia, legfőbb kockázatok
- Fő ágazati kérdések
- Az érdekelt felek elvárásai

⁷ <https://www.fsb-tcf.org/> Letöltve 2019.10.01

- A tevékenység hatása
- Közpolitikai és szabályozási tényezők

Azt, hogy mit tekintenek lényegesnek, rendszeres időközönként felül kell vizsgálni. A felülvizsgálatot azoknak a vállalkozásoknak kell a leggyakrabban elvégezniük, melyek dinamikusan fejlődnek, innovatívak, vagy módosítják az üzleti modelljüket. Az információkat a tárgyilagosság, elfogulatlanság és érthetőség elvei mentén kell bemutatni. Az érdekeltek igényeit figyelembe véve kell bemutatni az információkat, úgy, hogy minden rendelkezésre álló és megbízható adatforrást fel kell használni. Az érdekelteket nem lehet félrevezetni valótlanosságok közlésével, lényeges információk elhallgatásával, illetve lényegtelen információk közzétételével. A nem pénzügyi beszámolóban mennyiségi és minőségi információkat is közzé kell tenni, a minőségi információk segítségével be kell mutatni a beszámolóban található információk kapcsolódási pontjait a hosszútávú stratégiához, főbb kockázatokhoz, és a vállalkozás politikáihoz. Az iránymutatás bátorítja a vállalkozásokat arra, hogy nem csak saját nemzeti nyelvükön tegyék közzé a beszámolót, hanem egy „elterjedt üzleti nyelven is ((Európai Bizottság 2017, p. 7.)”, valamint, hogy grafikonok, diagramok, és ábrák segítségével segítsék elő az információk átláthatóságát. A dokumentum a fő elvek közé sorolja még az átfogó, de tömör közlést, a stratégiai és előrettekintő jelleget, az érdekeltek központba állítását, valamint az összhangot és koherenciát.

A nem pénzügyi beszámoló tartalmát illetően is több pontot emel ki az iránymutatás. A vállalkozásoknak tömören be kell mutatniuk az üzleti modelljüket, kitérve az üzleti környezetükre, a szervezeti felépítésükre, a működésük szerinti piacokra, a célkitűzéseikre és stratégiájukra, valamint mindazon tényezőkre és tendenciákra, melyek hatással lehetnek a későbbi fejlődésükre, valamint a tárgyév során bekövetkezett lényeges változásokat. Az iránymutatás kiemeli, hogy: „a vállalkozásoknak kerülniük kell az olyan lényegtelen reklámjellegű, illetve törekvéseket bemutató közzétételt, amelyek elterelik a figyelmet a lényeges információkról (Európai Bizottság 2017, p. 10.)” A vállalkozásoknak be kell mutatniuk a nem pénzügyi beszámolóban bemutatott témákkal kapcsolatos politikákat, kockázatkezelési folyamatokat, és az eredményeket, valamint az ezekhez tartozó átvilágítási eljárásokat. Az iránymutatás kimondja, hogy „a vállalkozásoknak lényeges információkat kell közölniük a végrehajtott átvilágítási eljárásokról, ideértve – indokolt esetben és az arányosságra is figyelemmel – a beszállítókra és az alvállalkozói láncokra vonatkozó információkat is ((Európai Bizottság 2017, p. 11.)” Ha a vállalkozásnak nincs az adott területekhez kapcsolódóan kidolgozott politikájuk, akkor annak hiányát meg kell indokolniuk, és a szükséges információkat a politikák hiányában is be kell mutatni a beszámolóban. Az eredmények tekintetében a vállalkozásoknak be kell mutatniuk a pénzügyi és nem pénzügyi eredményeiket, illetve az azok közti rövid és hosszú távú kapcsolatát. Minden olyan eredményt közzé kell tenniük, melyek segítik az érdekelteket a vállalkozás előrehaladásának értékelésében, illetve a vállalkozások és ágazatok közti összehasonlításában. Az iránymutatás szerint a vállalkozásoknak a legfőbb kockázataikkal és azok kezelésével kapcsolatban az alábbiakat kell bemutatniuk:

A műveleteikhez, termékeikhez, szolgáltatásaikhoz, üzleti modelljükhöz, pénzügyi teljesítményükhöz ellátási és alvállalkozói láncukhoz, üzleti kapcsolataikhoz valamint tevékenységük egyéb szempontjaihoz kapcsolódó:

- legfőbb kockázatokat (rövid, közép és hosszú távú kockázatokat)
- a kockázatok kezelését
- a kockázatok mérséklését
- a kockázat azonosítási eljárásaikat
- a kockázat értékelési eljárásaikat
- a kockázatokkal kapcsolatos tárgyév során bekövetkezett lényeges változásokat

attól függetlenül, hogy a kockázatok a saját döntéseikből és intézkedéseikből illetve külső tényezőkből erednek-e. A lényeges teljesítménymutatók bemutatásával kapcsolatban elvárás, hogy ismert mutatószámokon alapuló, lényegi tájékoztatást nyújtsanak az érintetteknek. A teljesítménymutatók segítségével érthetővé kell tenni a vállalkozás fejlődését, teljesítményét, helyzetét, valamint tevékenységeinek hatását. A vállalkozásról valós képet kell tükrözniük az általános, ágazati valamint vállalkozásspecifikus fő teljesítménymutatók alapján. A fő teljesítménymutatókat szöveges értelmezésekkel, elemzésekkel lehet kibővíteni, azért, hogy az érintettek jobban megértsék azokat. A megfelelően bemutatott teljesítménymutatók javítják a közzététel relevanciáját, hasznosságát, és növelik az átláthatóságot. Az iránymutatás kibontja a 2014/95/EU irányelvben bemutatott tematikus szempontokat, és példákat is ad arra vonatkozóan, hogy a vállalkozásoknak milyen tényezőkről kell beszámolniuk a nem pénzügyi beszámolójukban. Az alábbiakban ezeket mutatjuk be, témák szerint csoportosítva.

A környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatban a vállalkozásoknak releváns információkat kell közzétenniük a „műveleti tényleges és potenciális környezeti hatásairól, valamint arról, hogy a jelenlegi és várható környezetvédelmi kérdések hogyan érinthetik a vállalkozás fejlődését, teljesítményét vagy helyzetét.(Európai Bizottság 2017, p. 14.)”

- a környezetszennyezés megelőzését és csökkentését
- az energiafelhasználás környezeti hatását
- a közvetlen és közvetett légköri kibocsátásokat
- a természeti erőforrások (pl.: víz föld) hasznosítását és védelmét, valaminta biológiai sokféleséghez kapcsolódó védelmét
- hulladékgazdálkodását
- a termékek, illetve szolgáltatások szállításából, felhasználásából és ártalmatlításából eredő környezeti hatásokat

• zöld termékek fejlesztését

Szociális és foglalkoztatási kérdések

A vállalkozásoknak a szociális és foglalkozási kérdésekkel kapcsolatban az alábbi lényeges információk közzététele az elvárás:

- a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet alapvető egyezményeinek végrehajtása
- a sokféleségi kérdések, többek között a nemi sokféleség, valamint az egyenlő bánásmód a foglalkoztatás és a munkavégzés terén (ideértve az életkori, nemi, szexuális irányultsági, vallási, fogyatékosági, etnikai és egyéb releváns szempontok)
- a foglalkoztatási kérdése, ideértve a munkavállalói konzultációt és/vagy szerepvállalást, valamint a foglalkoztatás és munkavégzés körülményei
- szakszervezeti kapcsolatok, ideértve a szakszervezeti jogok tiszteletben tartása
- humántőke-menedzsment, ideértve a szerkezetátalakítás irányítását, az életpálya-menedzselést és a foglalkoztathatóságot, a javadalmazási rendszert és képzést
- munkahelyi egészség és biztonság kérdései
- fogyasztói kapcsolatok, ideértve a fogyasztók elégedettségét, a termékek elérhetőségét, valamint azokat a hibásan működő termékeket, amelyek hatással lehetnek a fogyasztók biztonságára
- a kiszolgáltatott fogyasztókat érő hatások
- felelős marketing és kutatás
- közösségi kapcsolatok, ideértve a helyi közösségek társadalmi és gazdasági fejlődését is

Az emberi jogok tiszteletben tartása

- emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos kötelezettségvállalását
- az emberi jogok tekintetében a vezetésével, munkavállalóival és üzleti partnerivel szemben támasztott elvárásokat
- az alapvető munkaügyi normákat

Ezen a területen a vállalkozás nem csak a saját tevékenységét, hanem az ellátási láncához tartozó más vállalkozásokkal kötött szerződéseiben hogyan kezeli az emberi jogokat.

A korrupció elleni küzdelmet, és a megvesztegetést érintő kérdések

- korrupcióellenes politikák, eljárások és standardok
- a korrupcióval összefüggő kockázatkezelés kritériumai
- a korrupció és a vesztegetés megelőzésére irányuló belső kontrollfolyamatok és erőforrások
- a megfelelő képzésben részesült munkavállalók
- a visszaélések bejelentésére szolgáló mechanizmusok alkalmazása
- a versenyellenes magatartással kapcsolatos folyamatban lévő vagy lezárt jogi eljárások száma

Az iránymutatás konkrétan nevesít egyéb tényezőket, melyekről a vállalkozásoknak be kell számolniuk.

- Ellátási láncok: olyan az ellátási láncsal kapcsolatos tényezőket kell bemutatni, melyek hatással vannak a vállalkozás fejlődésére, teljesítményére, helyzetére, hatásaira.
- konfliktusövezetből származó ásványok: „A vállalkozásokkal szemben – indokolt esetben és az arányosságra is figyelemmel – elvárás, hogy tegyenek közzé releváns információkat az annak érdekében végzett átvilágításról, hogy biztosítsák a konfliktusok által érintett vagy nagy kockázatot jelentő térségekből (Európai Bizottság 2017, p. 18.)”

Általános elvárás, hogy a fenti témákról a vállalkozás „világos, valós, és átfogó képet adjon, valamint, hogy minden lényeges szempontra terjedjen ki (Európai Bizottság 2017, p. 14.)”

Az iránymutatás szerint a vállalkozások használhatják bármely széles körben elismert nemzeti, uniós vagy nemzetközi keretet ahhoz, hogy bemutassák a nem pénzügyi információikat. Bármely beszámolási keretet illetve kereteket választja a vállalkozás, azokat meg kell neveznie. Véleményünk szerint az által, hogy a szabályozás az alkalmazható keretrendszerrel kapcsolatban ilyen megengedő, pont az irányelv egyik elve ellen vét, hiszen ezzel megnehezítik az érintettek számára az egyes vállalkozások jelentéseinek összehasonlítását. Véleményünk szerint a jövőben a szabályozást ebben a tekintetben szigorítani kell.

2.1.3. Az irányelv személyi hatálya

Az alábbiakban azt mutatjuk be, hogy az Európai Bizottság 2014/95/EU irányelve szerint mely vállalkozásoknak kell nem pénzügyi jelentést készítenie.

A 3. oldal 14. bekezdése szerint:

„Az Ezeknek a nem pénzügyi információk közzétételére vonatkozó kötelezettségeknek a hatályát a munkavállalók átlagos létszámára, a mérlegfőösszegre és a nettó árbevételre tekintettel kell meghatározni. gazdálkodó egységnek minősülő anyavállalkozásaira kell alkalmazni, amelyek munkavállalóinak átlagos létszáma – csoport esetében összevont alapon – meghaladja az 500 főt. Ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó vállalkozásokon kívül más vállalkozások és csoportok vonatkozásában is előírják a nem pénzügyi információk közzétételét.”

A fenti szöveg azonban csak a preambulum, azaz a magyarázat része. A jogszabály pontos szövege a 4. oldalon, a 19. a. cikk szerint az alábbi(Európai Parlament és Tanács 2014):

„Azon közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységnek minősülő nagyvállalkozásoknak, amelyek mérlegfordulónapjukon túllépik az adott üzleti évben foglalkoztatottak átlagos létszámára vonatkozóan 500 főt előíró kritériumot, a vezetés beszámolójába bele kell foglalniuk a vállalkozás fejlődésének, teljesítményének, helyzetének és tevékenységei hatásának megértéséhez szükséges mértékben legalább az alábbi, környezetvédelmi, szociális és

foglalkoztatási kérdésekre, az emberi jogok tiszteletben tartására, a korrupció elleni küzdelemre és a megvesztegetés kérdéseire vonatkozó információkat tartalmazó nem pénzügyi kimutatást” Az alábbiakban azt mutatjuk be, hogy kik a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók a kutatott Európai Unió szabályozás alapján:

„közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek”:

- a) amelyekre valamely tagállam joga az irányadó, és amelyeknek átruházható értékpapírjait valamelyik tagállamnak szabályozott piacára bevezették;
- b) amelyek a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. pontjában meghatározott hitelintézetek
- c) a biztosítóintézetek
- d) amelyeket a tagállamok a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységnek nyilvánítanak, például olyan vállalkozások, amelyek a tevékenységük természete, méretük vagy alkalmazottaik száma miatt a közérdek szempontjából jelentősek.

2.2. A nem pénzügyi jelentéstétel szabályozása hazánkban

Az alábbiakban azt mutatjuk be, hogy hogyan implementálták a fentieket a magyar számviteli szabályozásba. A 2000. évi C. tv. 95/C. § (1) szerint:

Az a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő vállalkozás, amelynél

- a) az üzleti évet megelőző két - egymást követő - üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladta az alábbi határértéket:
  - aa) a mérlegfőösszeg a 6 000 millió forintot,
  - ab) az éves nettó árbevétel a 12 000 millió forintot,
  - ac) az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma a 250 főt, és
- b) az adott üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma meghaladja az 500 főt,
- a környezetvédelmi, a szociális és foglalkoztatási kérdésekre, az emberi jogok tiszteletben tartására, a korrupció elleni küzdelemre és a megvesztegetésre vonatkozó információkat tartalmazó nem pénzügyi kimutatást tesz közzé.

Véleményünk szerint a magyar szabályozás szűkebb gazdálkodói kört jelöl ki, akiknek nem pénzügyi jelentést kell tenniük. Véleményünk szerint ez ellentétes az Európai Bizottság szabályozásával. Ennek alátámasztására további kutatásra, valamint jogi szakértő bevonására van szükség, melyet a kutatásunk folytatásaként mindenképpen szeretnénk megtenni.

Továbbá javaslatként megfogalmazódott bennünk, hogy a törvényi szövegekben szerencsésebb lenne a szociális szó helyett a társadalmi kifejezést használni. Bár szinonimák, sokszor, főleg a beszélt nyelvben a szociálist, szűkebb értelemben használják. Egyéb fogalmak kapcsolódása miatt is szerencsésebb a társadalmi szót használni, pl.: CSR vállalatok társadalmi felelősségvállalása, G-T-K Gazdaság-Társadalom-Környezet (Triple Bottom Line elmélet).

3. Empirikus kutatások az irányelvnek való megfelelésről

Számos tanulmány vizsgálta a vállalkozások beszámolási kultúráját, az irányelvnek való megfelelést valamint az új szabályozás lehetséges hatásait már a hatálybalépés előtt. Dumitru et al. (2017) Lengyelországban és Romániában vizsgálta a vállalati beszámolási gyakorlatot az irányelv tükrében. Kutatásuk fókuszában a hatálybalépés előtti nem pénzügyi közzétételek minősége állt. Mintájuk 20 lengyel és 20 román tőzsdén jegyzett társaságból állt, melyekből kizárták a pénzügyi intézményeket, mint például a bankokat, befektetési alapokat stb. Vizsgálták a 2014-es üzleti évre vonatkozó éves beszámolókat a hozzájuk tartozó üzleti jelentéssel, illetve az integrált jelentéseket. Tartalomelemzést használtak, mely során a vizsgált

tételek listáját az irányelv, és a hozzá kapcsolódó, már említett, módszertani útmutató alapján készítették el. Összefüggést találtak a közzététel minősége és olyan tényezők között, mint a helyi intézményi jellemzők, a tulajdonosi szerkezet, az iparág és a könyvvizsgáló kiléte. A tételeket közzétették, ezzel más kutatók számára is lehetővé tették hasonló vizsgálat elvégzését, más mintán.

Hoffmann, Dietsche és Hobelsberger (2018) a német tőzsdén jegyzett társaságok nem pénzügyi beszámolási gyakorlatát tanulmányozta, összehasonlítva a jelentések minőségét az irányelv követelményeivel. Eredményeik azt mutatják, hogy a fenntarthatósággal kapcsolatos információk minősége és mélysége nagyobb abban az esetben, ha a vállalkozás külön közzétett nem pénzügyi jelentésben adja közre ESG információit, mint amikor az üzleti jelentésben teszik meg ugyanezt.

Venturelli et al. (2017) a nem pénzügyi nyilvánosságra hozatal szintjét vizsgálták Olaszországban. 223 olasz nagyvállalatot vizsgáltak meg, tartalomelemzést végezve, a vizsgált tételek listáját az EI alapján készítették el. Öt kategóriát alkottak (üzleti modell, fenntarthatósági politikák, fenntarthatósági kockázatok, legfontosabb teljesítménymutatók és sokszínűség). Írásuk megerősíti a szabályozás szerepét a nem pénzügyi közzététel minőségének javításában. Matuszak és Róžańska (2017) tartalomelemzéssel és rangsorolással vizsgálták a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) jelentésének mértékét és minőségét, valamint az EI-nek való megfelelésüket. Mintájukban 150, a varsói tőzsdén jegyzett vállalat szerepel. Nemcsak az éves jelentésekre és a CSR-jelentésekre összpontosítottak, hanem a vállalatok honlapjaira is. Öt kategóriát alkottak (környezetvédelem, munkaügyi gyakorlatok, emberi jogok, a korrupcióellenes közösségi szerepvállalás), majd kialakítottak egy minősítési skálát. Eredményeik azt mutatják, hogy a jelentések többsége nem felelt meg az EI-nek. Következtetésük az, hogy az EI-nek növelnie kell a nem pénzügyi közzététel mértékét és minőségét a lengyel tőzsdén jegyzett társaságok körében.

Peršić és Lahorka (2018) értékelték a nem pénzügyi jelentésekben közzétett társadalmi információk minőségét Horvátországban. Mintájukat olyan horvát cégek alkották, amelyek több mint 400 alkalmazottat regisztráltak és jelentéseik online elérhetőek voltak a 2014-es üzleti évről. Tartalomelemzést használtak és 38 jelentést vizsgáltak meg a társadalmi információkra összpontosítva a GRI G4 irányelvek társadalmi kategóriája alapján. Eredményeik azt igazolják, hogy a horvát vállalatok bizonyos társadalmi információkat nyilvánosságra hoznak, de az információk megbízhatósága megkérdőjelezhető.

A kutatások sora az EI bevezetése után is folytatódott. Sierra-Garcia, Garcia-Benau és Bolla-Araya (2018) empirikus elemzést készített 34 spanyol vállalat nem pénzügyi beszámolásáról a 2016-os (az EI hatályba lépése előtt) és a 2017-es (az EI hatályba lépése után) üzleti évekre vonatkozóan. Tartalomelemzést is alkalmaztak, 5 kategóriát és 27 elemet alkottak az EI alapján. Összefüggést találtak az EI-nek való megfelelés valamint a vállalat mérete, az iparág és a jelentések formája között.

Mion és Loza Adauí (2019) olasz és német vállalatok fenntarthatósági jelentésének minőségét vizsgálták. Bár tartalomelemzést alkalmaztak, módszerük eltér a fent említettektől. Létrehoztak egy skálát, amely 20 mutatót tartalmazott, a nem pénzügyi információk rendelkezésre állása, hitelessége és vállalati stratégiában való rögzítése alapján. Eredményeik azt mutatják, hogy a vállalati méret és a jelentéstétel kötelezővé tétele jelentősen befolyásolja a fenntarthatósági jelentések minőségét.

4. Tervezett kutatás

A tervezett empirikus kutatásunk célja, hogy tartalomelemzési módszertant alkalmazva vizsgáljuk meg, hogy egyes magyar tőzsdei vállalkozások hogyan felelnek meg a fentiekben taglalt szabályozásnak. A használni tervezett tartalomelemzési módszertanukat Dumitru et al.

(2017) művére alapozzuk. Véleményünk szerint az általuk kidolgozott kategorizálás és tételista áll a legközelebb az EI és a hozzá kapcsolódó módszertani útmutatóhoz (1. táblázat). A vizsgálni kívánt vállalkozás körét az alábbiak szerint határoztuk meg. Első lépésként megvizsgáltuk, hogy mely BÉT-en jegyzett vállalkozások felelnek meg a Számviteli törvény 95/C paragrafusának a vizsgálni kívánt EI előtti (2016) és EI-t követő (2017 és 2018) üzleti évekre vonatkozóan. Ezen feltételeknek 12 vállalkozás felelt meg. Második lépésként, hasonlóan Dumitru et al. (2017) és Stolowy és Paugam (2018) kutatásaiban találtakhoz, kutatásunk jelen fázisában kizártuk a bankokat és biztosítókat, melyeket iparági specialitásaik miatt külön kutatásban tervezünk vizsgálni. Így nyolc vizsgálni kívánt vállalkozást kaptunk. Azt tervezzük, hogy a kiválasztott vállalkozások beszámolóit és nem pénzügyi jelentéseit a fent említett módszertannal vizsgálva képet kapjunk a magyar tőzsdei vállalkozások nem pénzügyi jelentéstételi gyakorlatáról, valamint arról, hogy erre milyen hatással volt a szabályozás bevezetése.

1. táblázat: Nem pénzügyi tételek az empirikus vizsgálatához

I. Üzleti model, politikák, CSR-hoz kapcsolódó kockázatok
1. Üzleti model – rövid leírás
2. Környezeti, társadalmi, munkavállalói, emberi jogok tiszteletben tartása, korrupció és megvesztegetés ellenes politikák
3. Környezeti, társadalmi, munkavállalói, emberi jogok tiszteletben tartásához, korrupcióhoz és megvesztegetéshez kapcsolódó fő kockázati tényezők
4. Nem pénzügyi KPI-k
II. Környezeti ügyek/tényezők
1. Környezeti hatások
2. Egészségre és biztonságra gyakorolt hatások
3. Megújuló energia használata
4. Nem megújuló energia használata
5. Üvegházhatású gáz kibocsátás
6. Víz kivét
7. Légszennyezés
III. Társadalmi és munkavállalói ügyek
1. Nemek közti egyenlőségért tett intézkedések
2. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) alapvető egyezményeinek végrehajtása
3. Munkakörülmények
4. A munkavállalók információhoz és konzultációhoz való jogának tiszteletben tartása
5. Szakszervezethez kapcsolódó jogok tiszteletben tartása;
6. Munkahelyi biztonság és egészség;
7. Párbeszéd a helyi közösségekkel;
8. A helyi közösségek fejlődése és védelme érdekében tett intézkedések
IV. Etikai ügyek
1. Emberi jogok megsértésének megelőzése, a korrupció és megvesztegetés elleni küzdelemhez szükséges eszközök

Forrás: Dumitru et al. (2017) alapján saját fordítás

5. Összegzés

Napjainkban a nem pénzügyi jelentések, az ESG információk közzététele és azok tőkepiaci hasznosíthatósága intenzíven kutatott terület a nemzetközi szakirodalomban. A magyar szakirodalmat vizsgálva azonban kevés kapcsolódó kutatást találtunk. Ezért tűztük ki célul, hogy feltérképezzük a magyar vállalkozások nem pénzügyi beszámolási gyakorlatát. Ennek a tervezett kutatás sorozatnak az első lépéseit tettük meg a szabályozás és a vonatkozó szakirodalom feldolgozásával. Jelen kutatásunk során vizsgáltuk a nem pénzügyi közzétételre vonatkozó uniós és magyar jogszabályokat, valamint egyes nemzetközi nem pénzügyi beszámolási rendszereket, mint például a GRI, IIRC, illetve az SASB. Kijelöltük azokat az elméleti kereteket, melyekre alapozva empirikus kutatást tudunk folytatni a magyar közérdeklődésre számot tartó vállalkozások beszámolási gyakorlatáról abból a célból, hogy vizsgálni tudjuk a bevezetett szabályozás hatását.

Irodalomjegyzék

- Dumitru, Mădălina, Justyna Dyduch, Raluca-Gina Gușe, és Joanna Krasodomska. 2017. „Corporate Reporting Practices in Poland and Romania – An Ex-ante Study to the New Non-financial Reporting European Directive”. *Accounting in Europe* 14(3): 279–304. Letöltve: 2020. január 10-én a <https://doi.org/10.1080/17449480.2017.1378427> linkről.
- Európai Bizottság. 2017. *A Bizottság közleménye – Iránymutatás a nem pénzügyi beszámolókhöz (a nem pénzügyi információkkal kapcsolatos beszámolás módszertana)*. Letöltve 2020. október 15.-én a <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ:C:2017:215:TOC> linkről.
- Európai Parlament és Tanács. 2014. „Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve (2014. október 22.) a 2013/34/EU irányelvnek a nem pénzügyi és a sokszínűséggel kapcsolatos információknak bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok általi közzététele tekintetében történő módosításáról”. Letöltve 2020. január 10.-én a <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/hun> linkről.
- Hoffmann, Esther, Christian Dietsche, és Christine Hobelsberger. 2018. „Between Mandatory and Voluntary: Non-Financial Reporting by German Companies”. *NachhaltigkeitsManagementForum / Sustainability Management Forum* 26(1): 47–63. Letöltve 2020. január 9.-én a <https://doi.org/10.1007/s00550-018-0479-6> linkről.
- Idowu, Samuel, Ioana-Maria Dragu, Adriana Tiron Tudor, és Teodora Farcas. 2016. „From CSR and Sustainability to Integrated Reporting”. *International Journal of Social Entrepreneurship and Innovation* in press.
- KPMG International. 2017. *The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017*. Letöltve 2020. január 10.-én a <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf> linkről.
- Matuszak, Łukasz, és Ewa Róžańska. 2017. „CSR Disclosure in Polish-Listed Companies in the Light of Directive 2014/95/EU Requirements: Empirical Evidence”. *Sustainability* 9(12): 2304. Letöltve 2020. január 10.-én a <https://www.mdpi.com/2071-1050/9/12/2304> linkről.
- Mion, Giorgio, és Cristian R. Loza Adauí. 2019. „Mandatory Nonfinancial Disclosure and Its Consequences on the Sustainability Reporting Quality of Italian and German

- Companies”. *Sustainability* 11(17): 4612. Letöltve 2020. január 13.-án a <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/17/4612> linkről.
- Peršić, Milena, és Halmi Lahorka. 2018. „Exploring the quality of social information disclosed in non-financial reports of Croatian companies”. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja* 31(1): 2024–43. Letöltve a2020. január 10.-én a <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1480968> linkről.
- Sierra-Garcia, Laura, Maria Antonia Garcia-Benau, és Helena Maria Bollas-Araya. 2018. „Empirical Analysis of Non-Financial Reporting by Spanish Companies”. *Administrative Sciences* 8(3): 29. Letöltve 2020. január 13.-án a <https://www.mdpi.com/2076-3387/8/3/29> linkről.
- Stolowy, Hervé, és Luc Paugam. 2018. „The expansion of non-financial reporting: an exploratory study”. *Accounting and Business Research* 48(5): 525–48. Letöltve 2020. január 10.-én a <https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1470141> linkről.
- Venturelli, Andrea és mtsai. 2017. „Directive 2014/95/EU: Are Italian Companies Already Compliant?” *Sustainability* 9(8): 1385. Letöltve 2019. október 12.-én a <https://www.mdpi.com/2071-1050/9/8/1385> linkről.